

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
Випуск 28
Частина 1

**Херсон
2018**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Шашкова Ніна Ігорівна, доктор економічних наук, доцент (завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Херсонського державного університету).

Заступник головного редактора:

Стратонов Василь Миколайович, доктор юридичних наук, професор (професор кафедри галузевого права Херсонського державного університету).

Відповідальний секретар:

Макаренко Сергій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Херсонського державного університету.

Члени редакційної колегії:

Савіна Галина Григорівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри менеджменту та маркетингу Херсонського національного технічного університету).

Соловійов Ігор Олександрович, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри менеджменту організації Херсонського державного аграрного університету).

Шебаніна Олена В'ячеславівна, доктор економічних наук, професор (декан факультету менеджменту Миколаївського державного аграрного університету).

Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця).

Мохненко Андрій Сергійович, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економіки підприємства Херсонського державного університету).

Кузнцов Едуард Анатолійович, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економіки та управління Одеського національного університету імені І.І. Мечникова).

Скидан Олег Васильович, доктор економічних наук, професор (ректор Житомирського національного агроекологічного університету).

Ушкаренко Юлія Вікторівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економічної теорії Херсонського державного університету).

Драган Олена Іванівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Національного університету харчових технологій).

Грегорі Гарднер, Ph.D, професор економіки Державного університету штату Нью Йорк (м. Потсдам, США).

Едвін Португал, Ph.D, професор економіки Державного університету штату Нью Йорк (м. Потсдам, США).

Римантас Сташис, Ph.D, професор економіки, завідувач кафедри менеджменту Клайпедського університету (м. Клайпеда, Литва).

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»

включено до переліку наукових фахових видань України з економіки
на підставі Наказу МОН України від 14 лютого 2014 року № 153

Затверджено відповідно до рішення вченої ради

Херсонського державного університету

(протокол від 26.02.2018 № 9)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази даних

Index Copernicus

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації серія КВ № 19747-9547Р,
видане Державною реєстраційною службою України 15.03.2013 р.

Електронна сторінка видання – www.ej.kherson.ua

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Гріненко А.Ю.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ..... 9

Задорожна О.Г.

«М'ЯКА» СИЛА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ЧИННИК
ТЕХНОКРАТИЧНИХ АНТИКРИЗОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ..... 12

Фицик Л.А.

ВНЕСОК М.Х. БУНГЕ В РОЗРОБЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД
МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У 80-90-Х РОКАХ ХІХ СТ..... 16

СЕКЦІЯ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Колобердянко І.І., Голянчук А.Р.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ТА ЦІНОВИХ СТРАТЕГІЙ
У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ..... 21

Жиленко К.М.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТНК
В ПРОЦЕС СИСТЕМОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ..... 24

Остапенко Т.Г.

ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ НАНОТЕХНОЛОГІЙ..... 27

Стахорська С.І.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ
ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД..... 31

Якубовський С.О.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ЄС ТА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ КРАЇН..... 36

СЕКЦІЯ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Васюник Т.І.

БАНКІВСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КРЕДИТ В СИСТЕМІ
ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ..... 40

Зайцев О.В., Михайленко Д.Г.

ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ
ОРЕНДНИХ ТА ПРИВАТИЗАЦІЙНИХ ВІДНОСИН
В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ МАЙНОМ..... 44

Калачевська Л.І.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ..... 48

Колупаєва І. В.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАКОПИЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ
ТА КАПІТАЛІЗАЦІЇ СИНТЕЗОВАНОГО КАПІТАЛУ..... 52

Кондукоцова Н.В.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ
РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ..... 57

Мельничук А.Б.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ
В АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ..... 60

Пішенін І.К.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ТРАНСПОРТНОЇ СФЕРИ..... 64

Проскуріна М.О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ..... 67

СЕКЦІЯ 4 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бергер А.Д. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	71
Бондаренко С.М., Бігун М.С., Терещенко А.С. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА.....	75
Витвицька У.Я., Андрійчук І.В., Петрунів Д.В. ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ПРИКЛАДІ ВІТЧИЗНЯНИХ ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	79
Гончар М.Ф. МОДЕЛЬ ПОЛКРИТЕРІАЛЬНОГО ВИБОРУ ІНСТРУМЕНТІВ СТРЕС-МЕНЕДЖМЕНТУ.....	83
Гут Л.В. ПОШУК НАПРЯМІВ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗВ'ЯЗКУ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ФІЛІЇ ПАТ «УКРТЕЛЕКОМ»).....	88
Димченко О.В., Тараруєв Ю.О. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПРОЦЕСІ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	94
Єрмак С.О. СИСТЕМАТИКА ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	99
Касич А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	103
Книш А.Ю., Дунська А.Р. ПЛАНУВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПИВОВАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПОРТФЕЛЬНОГО АНАЛІЗУ.....	107
Колісниченко П.Т. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	112
Круглова О.А., Козуб В.О., Козуб С.О. ЯКІСТЬ ПРИБУТКУ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	115
Лазоренко Л.В. ОЦІНКА РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ.....	119
Лезіна А.В. ДІАГНОСТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ЦІННІСТЮ ПРОЄКТІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ.....	122
Маказан Є.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СВІТОВИХ КОРПОРАТИВНИХ КУЛЬТУР.....	129
Мардус Н.Ю., Мардус О.О. ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПРИБУТОК» І ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ УПРАВЛІННЯ НИМ.....	132
Mastiuk D.O. MECHANISM OF CAPITAL STRUCTURE MANAGEMENT STRATEGIES REALIZATION AT UKRAINIAN POWER-PRODUCING PUBLIC JOINT-STOCK COMPANIES.....	135
Меліхова Т.О. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	143
Могилова А.Ю., Кухарчук О.І. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ: ДЕТЕРМІНАНТИ МАКРО- ТА МІКРОРІВНІВ.....	148
Нусінов В.Я., Голівер В.П. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ТІНЬОВОГО БОРДУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА ЇХ ВЗАЄМОДІЯ З НАГЛЯДОВОЮ РАДОЮ.....	153
Петрик І.В. ПОТРЕБА У ІНВЕСТУВАННЯ В АУТСОРСИНГ ОСНОВНИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	158

Псюк Р.М. ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РОБОТИ КЕРІВНИКА У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	162
Старинець О.Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ.....	166
Фарат О.В. ПОБУДОВА СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ	169

CONTENTS

SECTION 1

ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Hrinenko A.Yu.

SOCIO-ECONOMIC AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS
OF ECONOMIC SECURITY..... 7

Zadorozhna O.G.

“SOFT” POWER AS PRIORITY FACTOR OF TECHNOCRATIC
ANTI-CRISIS TRANSFORMATIONS..... 10

Fytsyk L.A.

M. BUNGE’S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT
OF THE BASIC PRINCIPLES OF THE MIGRATION POLICY
OF THE RUSSIAN EMPIRE IN THE 80-90S OF THE XIX CENTURY..... 14

SECTION 2

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Koloberdianko I.I., Holianchuk A.R.

KEY FEATURES OF COMPETITIVE AND PRICING STRATEGIES DEVELOPING
IN INTERNATIONAL BUSINESS IN TERMS OF ECONOMY GLOBALIZATION..... 19

Zhylenko K.M.

PRE-CONDITIONS AND PROSPECTS OF TNC’S INTEGRATION INTO PROCESS
OF ECONOMY SYSTEM TRANSFORMATION..... 22

Ostapenko T.G.

CHARACTERISTICS OF THE GLOBAL ECONOMY OF NANO-TECHNOLOGIES..... 25

Stakhorska S.I.

THEORETICAL APPROACH TO DETERMINATION OF THE CONTINGENCY
OF FINANCIAL REGULATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES..... 29

Yakubovskiy S.O.

DIVERSIFICATION OF THE MARKET OF NATURAL GAS OF THE EU
AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF IMPROVING THE EFFECTIVENESS
OF FOREIGN ECONOMIC POSITIONS OF COUNTRIES..... 36

SECTION 3

ECONOMY AND OPERATION OF NATIONAL ECONOMY

Vasyunyk T.I.

BANK INVESTMENT CREDIT IN THE SYSTEM
OF COMPANY’S REPRODUCTION OF FIXED CAPITAL..... 40

Zaitsev O.V., Mykhaylenko D.G.

FORMATION AND PROSPECTS OF INTERACTION OF LEASE AND PRIVATIZATION
RELATIONS IN THE PROCESS OF MANAGEMENT OF STATE PROPERTY..... 44

Kalachevs’ka L.I.

MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL
TERRITORIES IN DECENTRALIZATION CONDITIONS..... 48

Kolupaieva I. V.

STATE REGULATION OF ACCUMULATION, USE
AND CAPITALIZATION OF SYNTHESIZED CAPITAL..... 53

Konudukotsova N.V.

INVESTMENT POLICY AS A FACTOR OF DEVELOPMENT
OF THE REAL ECONOMY SECTOR..... 57

Melnychuk A.B.

FACTORS OF INFLUENCE ON INTEGRATED PROCESSES
IN AGRARIAN AREA OF UKRAINE..... 60

Pishenin I.K.

METHODOLOGICAL BASIS OF INTERNATIONALIZATION
IN TRAINING SYSTEM SPECIALISTS OF THE TRANSPORT SPHERE 64

Proskurina M.O.

THEORETICAL BASES OF STATE REGULATION
OF ECONOMIC ACTIVITY IN THE SPHERE OF CULTURE..... 67

**SECTION 4
ECONOMY AND ENTERPRISE MANAGEMENT**

Berger A.D. STRATEGIC PLANNING OF THE ACTIVITY OF THE MEAT PROCESSING ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION.....	71
Bondarenko S.M., Bihun M.S., Tereshchenko A.S. INTELLECTUAL CAPITAL AS FACTOR OF PROVIDING COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE ENTERPRISE.....	75
Vitvitska U.Ya., Andriichuk I.V., Petruniv D.V. INTEGRATED EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT BY REDUCING ASSETS AT THE EXAMPLE OF DOMESTIC ENERGY SUPPLY ENTERPRISES.....	79
Honchar M.F. MODEL OF POLYCRITERIAL SELECTION OF STRESS MANAGEMENT INSTRUMENTS.....	83
Gut L.V. SEARCH OF DIRECTIONS TO REDUCE COSTS AT TELECOMMUNICATION ENTERPRISES (BY THE EXAMPLE OF CHERNIVTSI BRANCH OF LTD “UKRTELECOM”).....	88
Dymchenko O.V., Tararuyev Yu.O. THE APPLICATION OF INTELLECTUAL CAPITAL FOR EVALUATION THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES.....	94
Yermak S.O. SYSTEMATICS OF INNOVATIVE MECHANISMS OF ECONOMIC MANAGEMENT OF AN ENTERPRISE.....	99
Kasych A.O. AN INVESTIGATION OF MODERNIZATION PROCESSES AT MACHINE-BUILDING ENTERPRISES IN UKRAINE.....	103
Knysh A.Yu., Duns’ka A.R. PLANNING OF EXPORT ACTIVITY OF THE BREWERY ENTERPRISE ON THE BASIS OF PORTFOLIO ANALYSIS.....	107
Kolisnichenko P.T. SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACH TO ASSESSMENT THE ECONOMIC SECURITY LEVEL OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES.....	112
Kruhlova O.A., Kozub V.O., Kozub S.O. PROFIT QUALITY AS AN INDICATOR OF THE ENTERPRISE’S MANAGEMENT EFFICIENCY.....	115
Lazorenko L.V. ESTIMATION OF LEVEL OF SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF CONNECTION.....	119
Liezina A.V. DIAGNOSTICS OF APPLICATION OF INSTRUMENTS TO MANAGEMENT VALUES OF PROJECTS IN THE SPHERE OF ELECTRICAL SUPPLY.....	122
Makazan Y.V. SOME ASPECTS OF WORLD CORPORATE CULTURE.....	129
Mardus N.Yu., Mardus O.O. FORMATION OF THE CONCEPT “PROFIT” AND DETERMINATION OF THE MAIN ASPECTS OF ITS MANAGEMENT.....	132
Mastiuk D.O. MECHANISM OF CAPITAL STRUCTURE MANAGEMENT STRATEGIES REALIZATION AT UKRAINIAN POWER-PRODUCING PUBLIC JOINT-STOCK COMPANIE.....	135
Melikhova T.O. THE ORETICAL APPROACHES TO DETERMINATION OF NATURE AND CONCEPT OF MECHANISM FOR ECONOMIC SAFETY PROVISION AT THE ENTERPRISE.....	143
Mohylova A.Yu., Kukharchuk O.I. DEVELOPMENT TRENDS OF TRADE IN UKRAINE: MACRO AND MICRO LEVELS DETERMINANTS.....	148

Nusinov V.Ya., Holiver V.P. THE PRACTICAL ASPECTS OF SHADOW BOARD'S PARTICIPANTS ACTIVITY IN JOINT-STOCK COMPANY AND THEIR CO-OPERATING WITH A BORD OF DIRECTORS.....	153
Petryk I.V. REQUIREMENTS FOR INVESTMENT IN OUTSOURCING OF MAIN BUSINESS PROCESSES.....	158
Psiuk R.M. DIAGNOSTICS OF THE PERFORMANCE OF THE MANAGER'S WORK IN THE SPHERE OF FOREIGN-ECONOMIC ACTIVITY.....	162
Starynec O.G. FEATURES OF FORMING AND DISTRIBUTION OF PROFIT OF ENTERPRISES OF CONNECTION.....	166
Farat O.V. BUILDING SYSTEMS OF ORGANIZATIONAL MEASURES TO PROVIDE INNOVATION CLUSTERS DEVELOPMENT.....	169

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрейчиков А., Андрейчикова О. Анализ, синтез, планирование решений в экономике: учебник. 2-е изд., доп. и перераб. Москва: Финансы и статистика, 2004. 464 с.
2. Голованова Н. Формирование подходов к оценке экономической безопасности субъекта хозяйствования. Доклады ТУСУРа. 2014. № 2 (32). С. 294–300.
3. Грещак М., Колот В., Наливайко А. та ін. Економіка підприємства: підруч. / за заг. ред. С. Покропивного. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2000. 528 с.
4. Євдокімов Ф., Мізіна О., Бородіна О. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства. Наукові праці ДонНТУ. 2002. № 47. С. 6–12.
5. Экономическая безопасность: теория, методология, практика / под науч. ред. П. Никитенко, В. Булавко. Минск: Право и экономика, 2009. 394 с.
6. Живко З. Експертне оцінювання при проведенні моніторингу системи економічної безпеки підприємства. Reporter of the priazovskyi state technical university. 2014. С. 111–116.
7. Кулагина Н., Атаманова О. Экономическая безопасность молочной промышленности: оценка и возможности повышения в условиях региона: монография. Брянск: Ладомир, 2012. 215 с.
8. Литвак Б. Экспертные технологии в управлении: учеб. пособие. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Дело, 2004. 400 с.
9. Малхотра Н.К. Маркетинговые исследования. Практическое руководство / пер. с англ. 3-е изд. Москва: Издательский дом «Вильямс», 2002. 960 с.
10. Николаева М., Юнцевич О. Методы и алгоритмы построения рейтингов. Информационные технологии. 2003. № 12. С. 7–18.
11. Орлов А. Теория принятия решений: учеб. для вузов. Москва: Экзамен, 2006. 576 с.
12. Wuensch K.L. What is a Likert Scale? and How Do You Pronounce "Likert?". East Carolina University. Retrieved April 30, 2009.
13. Юринець З., Байда Б. Економічна безпека підприємництва України: теорія, практика, напрями зміцнення: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 188 с.
14. Yurynets Z., Bayda B., Petrush O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. Economic Annals – XXI. 2015. № 9–10. P. 32–35.

УДК 658.155

Круглова О.А.

*кандидат економічних наук,
професор кафедри економіки та управління
Харківського державного університету харчування та торгівлі*

Козуб В.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Харківського державного університету харчування та торгівлі*

Козуб С.О.

*аспірант
Харківського державного університету харчування та торгівлі*

ЯКІСТЬ ПРИБУТКУ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Досліджено якість прибутку підприємства. Узагальнено погляди вчених-економістів щодо сутності поняття «якість прибутку». Обґрунтовано доцільність визначення якості прибутку під час аналізу результатів діяльності підприємства. Подано результати емпіричних досліджень залежності між якістю прибутку й ефективністю управління підприємством.

Ключові слова: прибуток, підприємство, якість прибутку, оцінка якості прибутку, господарська діяльність, ефективність управління.

Круглова Е.А., Козуб В.А., Козуб С.А. КАЧЕСТВО ПРИБЫЛИ КАК ИНДИКАТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Исследовано качество прибыли предприятия. Обобщены взгляды ученых-экономистов относительно сущности понятия «качество прибыли». Обоснована целесообразность определения качества прибыли при анализе результатов деятельности предприятия. Представлены результаты эмпирических исследований зависимости между качеством прибыли и эффективностью управления предприятием.

Ключевые слова: прибыль предприятия, качество прибыли, оценка качества прибыли, хозяйственная деятельность, эффективность управления.

Kruhlova O.A., Kozub V.O., Kozub S.O. PROFIT QUALITY AS AN INDICATOR OF THE ENTERPRISE'S MANAGEMENT EFFICIENCY

The research paper is devoted to the study of the enterprise's profit quality. The views of scientists-economists about the essence of the «profit quality» concept are generalized. The expediency of determining the profit quality during the analysis of enterprise's activity results is substantiated. The results of empirical studies of the relation between profit quality and enterprise's management efficiency are presented.

Key words: profit, enterprise, profit quality, profit quality assessment, economic activity, management efficiency.

Постановка проблеми. Успішність реалізації цільових настанов діяльності підприємства значною мірою залежить від прибутку, високий рівень якого є джерелом зростання ринкової вартості, формування фінансових ресурсів для розвитку господар-

ської діяльності та реалізації соціальних програм. З огляду на роль прибутку в забезпеченні економічного зростання та посилення конкурентних переваг господарюючого суб'єкта, доцільним є дослідження теоретичних та практичних питань щодо форму-

вання, ефективного розподілу і використання прибутку. Значущим при цьому є оцінювання якості отриманого фінансового результату, що має велике практичне значення для розвитку підприємства. Результати такого оцінювання дають можливість не тільки дійти висновку про ефективність управління прибутком підприємства в попередні періоди, але й оцінити перспективи реалізації стратегії та визначити ті аспекти господарської діяльності, що потребують особливої уваги з огляду на стабільність формування фінансових результатів господарюючого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу науковців до питань управління прибутком. Теоретичні засади щодо сутності прибутку наведено у працях [1–4] та ін. Відповідно до певних економічних учень прибуток є винагородою за використання капіталу та інших факторів виробництва (А. Сміт), результатом підприємницької активності (Ж.-Б. Сей), інновацій (Й. Шумпетер), винагородою за ризик (Ф. Найт). Практичні аспекти управління прибутком висвітлено у працях [5–7] та ін. У них розглянуто вплив політики формування та розподілу прибутку на розвиток компаній (М. Пул), реалізацію їх стратегій (Р. Грант), формування програм корпоративної соціальної відповідальності (С. Саїді), забезпечення ефективності систем управління (Р. Скалюк, О. Толкачова) та ін.

Незважаючи на численні публікації з управління фінансовими результатами підприємства, чимало питань цього напрямку наукових досліджень потребують уважнішого розгляду. Зокрема, недостатньо уваги приділено якості прибутку, а саме методичному інструментарію для її оцінювання. Також залишається малодослідженим питання взаємозв'язку якості прибутку та ефективності діяльності підприємства. Сприйняття прибутку як індикатора успішності системи управління та чинника подальшого розвитку господарюючого суб'єкта зумовлює актуальність досліджень з оцінювання якості прибутку та визначення її впливу на діяльність підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є перевірка гіпотези про залежність між якістю прибутку й ефективністю управління підприємством. Для досягнення мети визначено показники оцінювання якості прибутку і досліджено зв'язок між якістю прибутку й ефективністю діяльності підприємств. Розрахунки здійснено за даними торговельних підприємств за 2010–2016 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами критичного аналізу наукової літератури з питань управління прибутком [8–16] сформульовано висновок про відсутність єдиної позиції вчених щодо сутнісних характеристик якості прибутку підприємства та способів її вимірювання. Так, якість визначають з огляду на стійкість прибутку у часі (висока чи низька стійкість прибутку за періодами часу) [9], структуру за видами діяльності (прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності) [8; 11; 12], період формування (нерозподілений прибуток звітного періоду, прибуток минулих періодів) [13; 14] (табл. 1).

У контексті дослідження сутнісних характеристик якості прибутку вважаємо за доцільне розрізнити поняття «якість прибутку» та «якісний прибуток». Узагальнивши трактування, наведені в літературі [8; 11–14], визначаємо, що якість прибутку – це характеристика, що відображає тенденції формування та використання прибутку з огляду на забезпечення функціонування й розвитку підприємства. Для висновку щодо якості прибутку використовують сукупність певних показників. Залежно від значень і співвідношення цих показників визначається певний рівень якості прибутку. У літературі виділяють абсолютний, хороший (належний), задовільний, незадовільний [15; 16], оптимальний, допустимий, неприйнятний [12] рівні якості прибутку. Якісний прибуток – це прибуток, що відповідає найкращим показникам оцінювання, а отже, це один із варіантів відображення певного рівня якості. Використовуючи усталену термінологію, якісний прибуток відповідає таким рівням його оцінки, як абсолютний, хороший (належний), [15; 16], оптимальний, допустимий [12].

Щодо методичних засад, то, оцінюючи якість прибутку, науковці дотримуються коефіцієнтного [8; 12; 14] або графоаналітичного [11] підходів, використовуючи інтегральний показник або систему одиничних кількісних та якісних показників. Визначені підходи не виключають один одного, а склад показників визначається цільовими настановами оцінювання. Для визначення рівня якості прибутку окремого господарюючого суб'єкта доцільне використання методичного інструментарію, наведеного в працях [11; 14], для порівняння якості прибутку в групі підприємств – методичного інструментарію, наведеного в працях [8; 12; 15; 16].

У подальшому для оцінювання якості прибутку підприємств вибіркової сукупності використано методичний підхід, наведений у працях [8; 12; 14], суть якого полягає у вимірюванні якості прибутку

Таблиця 1

Визначення поняття «якість прибутку» в науковій літературі

Автор	Визначення
Нагайчук В.В. [12, с. 76]	Якість прибутку підприємства варто розглядати як такий рівень прибутку підприємства, який визначає його спроможність забезпечити потреби стабільного функціонування, стійкого економічного зростання та розвитку підприємства в довгостроковій перспективі
Толкачова О.Г. [9, с. 264]	Якість прибутку залежить від його стійкості в часі й адекватності його оцінки; чим вищою є якість прибутку, тим менший ризик загрози виникнення збитків
Чиркевич І.А., Левкович О.А. [13, с. 44–45]	Поняття якості прибутку застосовується для оцінювання достовірності прибутку
Дроздов О. А. [14, с. 22]	Ключем до розуміння якості прибутку є структура джерел формування конкретного фінансового результату, а не тільки прибуток від продажу
Скалюк Р.В. [8, с. 51]	Якість позитивного фінансового результату (прибутку) характеризується сталою динамікою зростання надходження прибутку від основної діяльності внаслідок підвищення результативності господарського процесу, впровадження інновацій, формування оптимальної структури капіталу, забезпечення умов довгострокового економічного розвитку промислового підприємства
Хістева О.В. [15, с. 5]	Якість прибутку являє собою сукупність змістових і кількісних характеристик прибутку, його формату для забезпечення сталого розвитку підприємства

за даними про його структуру за видами діяльності. У формалізованому вигляді якість прибутку виражається певним коефіцієнтом, що розраховується як відношення прибутку від основної діяльності до прибутку до оподаткування ($K_{яп}$). У разі, якщо прибуток до оподаткування сформований за рахунок позитивного фінансового результату від основної та інших видів діяльності, тобто коефіцієнт якості прибутку має значення від 0 до 1,0 ($0 < K_{яп} \leq 1$), діагностується висока якість прибутку. Інші значення коефіцієнта свідчатимуть про неприйнятну ($K_{яп} \leq 0$) або допустиму ($K_{яп} > 1,0$) якість прибутку підприємства. Доцільність оцінювання якості прибутку підприємства підтверджено розрахунками (табл. 2). Попри те, що всі досліджувані підприємства впродовж 2010–2016 рр. отримали позитивний фінансовий результат, якість їх прибутку різна [17]. На підприємствах ТОВ «Сучасний модерн» і ПАТ «Базис» прибуток забезпечено позитивним фінансовим результатом від основної діяльності, який покрив від'ємне сальдо доходів і витрат за іншими видами діяльності.

Щодо ТОВ «Таврія-В», то, незважаючи на позитивний кінцевий фінансовий результат, його якість визнана низькою. Джерелом формування прибутку цього підприємства не є основна діяльність, що підвищує ризик збитковості господарюючого суб'єкта в наступні періоди.

Разом з абсолютним значенням коефіцієнта якості прибутку ($K_{яп}$) вважаємо за доцільне розрахувати його варіацію, що підтвердить стабільність джерел формування прибутку за періодами часу.

Рівень коливань коефіцієнта буде додатковою характеристикою якості прибутку. Незначні відхилення коефіцієнта ($K_{яп}$) від його середнього значення свідчатимуть про стабільність отримання прибутку за періодами часу. За інших умов діагностуватиметься нестійкість джерел формування фінансових результатів господарюючого суб'єкта.

Для оцінювання стійкості джерел формування прибутку використано дані за коефіцієнтами якості з подальшою трансформацією лінгвістичних оцінок у кількісні. Використано трибальну шкалу оцінок. Умови переходу від лінгвістичної до кількісної оцінки такі: низька якість фінансових результатів відповідає 1, допустима – 2, висока – 3 балам (табл. 3).

За результатами розрахунків діагностовано стабільність джерел формування прибутку ТОВ «Сучасний модерн» і ПАТ «Базис» та високий ризик виникнення збитків у ТОВ «Таврія-В». Рівномірність джерел формування прибутку становила у ТОВ «Сучасний модерн», ПАТ «Базис» і ТОВ «Таврія-В» 100,0; 78,7 та 37,9% відповідно.

Подальші дослідження пов'язані з виявленням залежності між якістю прибутку й ефективністю управління підприємством, зокрема, перевірено гіпотезу про взаємний вплив між ними. Для проведення досліджень якість прибутку формалізовано з використанням бальної оцінки, для вимірювання ефективності управління підприємством використано показники рентабельності вкладеного капіталу ($Рвк$) та динаміки доходу підприємства ($Тчд$). Під час

Таблиця 2

Оцінка якості прибутку підприємств за 2010–2016 рр.

Підприємство	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Фінансові результати від основної діяльності, тис. грн							
ТОВ «Таврія-В»	-39271,0	-58874,0	-85702,0	-80707,0	11680,0	1427,0	-47891,0
ТОВ «Сучасний модерн»	14545,0	16046,0	12748,0	25809,0	50925,0	69204,0	43535,0
ПАТ «Базис»	4592,0	1629,0	2257,0	1938,0	2242,0	1945,0	292,0
Прибуток до оподаткування, тис. грн							
ТОВ «Таврія-В»	8214,0	3310,0	5990,0	23920,0	27579,0	42406,0	81804,0
ТОВ «Сучасний модерн»	12180,0	12726,0	11890,0	17292,0	30773,0	51605,0	31095,0
ПАТ «Базис»	4320,0	3224,0	201,0	1329,0	1516,0	722,0	1932,0
Коефіцієнт якості прибутку							
ТОВ «Таврія-В»	-4,78	-17,79	-14,31	-3,37	0,42	0,03	-0,59
ТОВ «Сучасний модерн»	1,19	1,26	1,07	1,49	1,65	1,34	1,40
ПАТ «Базис»	1,06	0,51	11,23	1,46	1,48	2,69	0,15
Якість прибутку							
ТОВ «Таврія-В»	Н	Н	Н	Н	В	В	Н
ТОВ «Сучасний модерн»	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д
ПАТ «Базис»	Д	В	Д	Д	Д	Д	В

Позначки: Н – низька якість прибутку; В – висока якість прибутку; Д – допустима якість прибутку.

Таблиця 3

Оцінка стійкості джерел формування прибутку підприємств

Показник	Період	ТОВ «Таврія-В»	ТОВ «Сучасний модерн»	ПАТ «Базис»
Коефіцієнт якості прибутку ($K_{яп}$), бал	2010	1	2	2
	2011	1	2	3
	2012	1	2	2
	2013	1	2	2
	2014	3	2	2
	2015	3	2	2
	2016	1	2	3
Варіація, V , %		62,1	0,0	21,3
Рівномірність, Kp , %		37,9	100,0	78,7

Таблиця 4

Результати дослідження залежності між якістю прибутку й ефективністю управління підприємством

Показник	Позначка	Значення
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за <i>t</i> -й період	$r_{Кяп_t, Рвк_t}$	0,50
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за (<i>t+1</i>)-й період	$r_{Кяп_t, Рвк_{t+1}}$	0,07
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за (<i>t+2</i>)-й період	$r_{Кяп_t, Рвк_{t+2}}$	0,16
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за <i>t</i> -й період	$r_{Кяп_t, Тчд_t}$	0,12
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за (<i>t+1</i>)-й період	$r_{Кяп_t, Тчд_{t+1}}$	-0,18
Коефіцієнт кореляції між якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період і темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за (<i>t+2</i>)-й період	$r_{Кяп_t, Тчд_{t+2}}$	-0,18

Таблиця 5

Результати дослідження залежності між ефективністю управління та якістю прибутку підприємства

Показник	Позначка	Значення
Коефіцієнт кореляції між рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період	$r_{Рвк_t, Кяп_t}$	0,50
Коефіцієнт кореляції між рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за (<i>t+1</i>)-й період	$r_{Рвк_t, Кяп_{t+1}}$	0,11
Коефіцієнт кореляції між рентабельністю вкладеного капіталу (<i>Рвк</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за (<i>t+2</i>)-й період	$r_{Рвк_t, Кяп_{t+2}}$	0,16
Коефіцієнт кореляції між темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за <i>t</i> -й період	$r_{Тчд_t, Кяп_t}$	0,12
Коефіцієнт кореляції між темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за (<i>t+1</i>)-й період	$r_{Тчд_t, Кяп_{t+1}}$	0,19
Коефіцієнт кореляції між темпом змін чистого доходу (<i>Тчд</i>) за <i>t</i> -й період та якістю прибутку (<i>Кяп</i>) за (<i>t+2</i>)-й період	$r_{Тчд_t, Кяп_{t+2}}$	-0,25

дослідження також перевірена гіпотеза про наявність часового лагу між періодом отримання прибутку (*t*) та використанням його для розвитку підприємства (*t+1*) та (*t+2*) (табл. 4).

Результати кореляційного аналізу свідчать про різний характер та силу зв'язку між показниками досліджуваних підприємств. Помітний прямий зв'язок діагностовано за ланцюгом «якість прибутку – рентабельність вкладеного капіталу» (0,50). Проте з часом цей зв'язок стає слабким (0,07). Між якістю прибутку і темпом змін чистого доходу діагностовано слабкий зв'язок, що стає з часом непомітним і зворотним.

Сприймаючи якість прибутку як результат управлінських рішень, досліджено залежність між ефективністю управління підприємством та кінцевим результатом його діяльності (табл. 5).

На основі проведених розрахунків визначено, що в динаміці коефіцієнт кореляції між рентабельністю вкладеного капіталу, темпом зміни чистого доходу та якістю прибутку зменшується, що свідчить про зниження впливу ефективності управління підприємством на якість прибутку з часом.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження доводять актуальність визначення якості прибутку під час аналізу результатів діяльності підприємства. Встановлено, що позитивний кінцевий фінансовий результат ще не свідчить про раціональність і стійкість його формування за видами діяльності. Діагностика залежності між показниками якості прибутку й ефективністю управління дає змогу дійти висновку про значні резерви розвитку господарюючого суб'єкта за рахунок узгоджених управлінських рішень за різними видами діяльності підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Сміт А. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. К.: Port-Royal, 2001. 594 с.
- Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии. URL: <http://e2000.kyiv.org>.
- Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Й. Шумпетер; пер. з англ. В. Старка. К.: Києво-Могилянська академія, 2012. 242 с.
- Knight Frank H. Risk, Uncertainty and Profit / Frank H. Knigh. New York: Cosimo Classics, 2006. 360 p.
- Poole M. The Origins of Economic Democracy: Profit Sharing and Employee Shareholding / M. Poole. London: Routledge, 1989. 172 p.
- Grant Robert M. Contemporary Strategy Analysis / Robert M. Grant. New York: John Wiley & Sons Inc, 2013. 848 p.
- Saedi S. P. How does corporate social responsibility contribute to firm financial performance? The mediating role of competitive advantage, reputation, and customer satisfaction/S. P. Saedi// Journal of Business Research. 2015. Vol. 68, Issue 2. P. 341–350.
- Скалюк Р.В. Якість фінансового результату господарської діяльності промислового підприємства / Р.В. Скалюк // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2010. № 4 (9). С. 50–56.
- Толкачева Е.Г. Мониторинг риска потери прибыли (угрозы возникновения убытка) организации / Е.Г. Толкачева // Развитие инновационной экономики: результаты, проблемы, перспективы: сборник научных статей международной научно-практической конференции, посвященной 50-летию основания университета, Гомель, 9–10 октября 2014 г. / Белкоопсоюз, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации; под. науч. ред. С.Н. Лебедевой. Гомель, 2014. С. 264–268.
- Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. К.: Ника-Центр, 2007. 768 с.
- Турило А.М. Аналітико-графічний підхід до вимірювання якості прибутку підприємства/ А.М. Турило, О.А. Зінченко // Економіка промисловості. 2009. № 4. С. 171–175.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Випуск 28

Частина 1

Коректура • *О.А. Скрипченко*

Комп'ютерна верстка • *Н.М. Ковальчук*

Формат 64x90/8. Гарнітура SchoolBook.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 20,22.
Підписано до друку 28.02.2018 р.
Замов. № 0318/24. Наклад 100 прим.

Видавничий дім «Гельветика»
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.